

In the Supreme Court of South Africa
In die Hooggeregshof van Suid-Afrika

(Appellate DIVISION).
AFDELING).

APPEAL IN CRIMINAL CASE.
APPEL IN STRAFSAAK.

(Capital)

SOLOKILE LEMES

Appellant.

versus/teen

THE QUEEN

Respondent.

Appellant's Attorney
Prokureur van Appellant

Respondent's Attorney
Prokureur van Respondent

Appellant's Advocate
Advokaat van Appellant

Respondent's Advocate
Advokaat van Respondent

Leave granted.

(TPD) Set down for hearing on: Tuesday, 4th Dec., 1956
Op die rol geplaas vir verhoor op:—

2, 4, 8, 9, 11.

4/12/56 (9.45 - 10.45 am)

C.A.V.

[Faint handwritten notes and signatures at the bottom of the page, including "Bink" and "H. J. van der ..."]

Record

IN DIE HOOGGEREGSHOF VAN SUID-AFRIKA.

(APPEL AFDELING.)

In die geding tussen :

SOLOKILE LEMES Appellant.

en

DIE KROON. Respondent.

CORAM: Schreiner, Fagan, De Villiers, Brink, A.R.R.
en Hall, A.A.R.

GEHOOR: 4 Desember, 1956.

GELEWER: 11 Desember 1956

U I T S P R A A K.

DE VILLIERS, A.R.:—

Die appellant ~~was~~ aangekla voor waarnemende-regter HIEMSTRA en Assessore in die Westelike Rondgang Distrik Plaaslike afdeling, tesame met 7 ander naturelle van die moord van 'n naturelle man, in sy leeftyd 'n lid van die mynpolisie van die Babroscro Myn.

No. 8 beskuldigde ~~was~~ ontslaan; die ander 6 was skuldig gevind van aanranding met die doel om ernstige liggaamlike ^{besering} ~~letsel~~ aan te doen, en die appellant, was Beskuldigde No. 2 was, ~~was~~ ^{is} skuldig gevind van moord en ter dood veroordeel.

Teen hierdie skuldigbevinding word nou ge-appelleer.

Op die middag van die 25ste Desember 1955, was daar moeilikheid tussen die appellant en die mynpolisie / van.....2.

van die betrokke myn. As gevolg van 'n klagte teen die appellant ~~in~~ wou die mynpolisie die appellant in 'n sel opsluit. Die appellant het weerstand gebied. Nos.3 en 5 beskuldigdes het hulp aan die appellant verleen, en die polisie het hulle poging laat vaar.

Voor staking van die poging om die appellant op te sluit het hy en die oorledene egter slaags geraak. Appellant het die oorledene met 'n lyfband, waaraan 'n gespe was, te lyf gegaan, en die oorledene het die appellant met 'n klerie geslaan, met die gevolg dat hy wonde aan sy kop opgedoen het en in die hospitaal moes behandel word. Na behandeling is hy egter uit die hospitaal ontslaan. Met die oog op die moeilikheid wat die middag plaasgevind het, het die bestuurder van die kampong die naturelle mynpolisie gebied om die aand by die kantoor te bly. Dit het hulle gedoen, en onmiddellik voordat die oorledene die noodlottige besering opgedoen het, het hulle, insluitende die oorledene, op die stoep van die kantoor gesit.

Omstreeks 10-uur n.m. het 'n groep Pundos in die rigting van die stoep aangestap gekom. No.1 beskuldigde het hulle aangevoer. Hulle het 'n Pondo oorlogslied gesing, verby die polisie geloop en by die hek van die kampong gaan staan. No.1 het toe 'n fluitjie geblaas, die groep het

/omgevlieg.....3.

omgevlieg en die ~~groep~~ polisie op die stoep aangeval. In hierdie aanval is die oorledene noodlottig beseer.

Volgens die mediese getuienis het die oorledene 'n kneuswond van die kopvel bo die linkeroor gehad, ^{'n SKRAPIE links op sy voorkop} en 'n massiewe kneusing van die kopvel bo sy regter oor. Onder laasgenoemde kneuswond was die skedel ingedruk en versplinter met beskadiging van die brein. Hierdie bes^ering het die dood veroorsaak.

Die Hof a quo het gevind dat die kroon nie bewys het dat die beskuldigdes 'n gemeenskaplike doel gehad het om een of meer van die polisie te dood nie; en verder, dat dit nie bewys is dat hulle voorsien het of moes voorsien het dat hulle gesamentlike aanval op die polisie die dood van een of meer van laasgenoemde kon veroorsaak, en tog deelgeneem het met onverskilligheid teenoor so 'n moontlike gevolg. Mnr. Joynt, wie namens die kroon in die appèl voor ons verskyn het, het nie betoog dat ons hierdie bevinding moet verwerp nie. Na my mening is daar origens nie gegronde redes waarom ons op hierdie punt van die Hof a quo sou verskil nie.

Die verhoorhof het egter gevind dat die kroon sonder redelike twyfel bewys het dat die appellant die oorledene met 'n ysterpyp 'n geweldige hou aan die regterkant van / sy.....4.

sy kop geslaan het, en dat hierdie hou die skedelbreuk en die dood veroorsaak het. Hierdie bevinding berus op die getuienis van die getuie Comet alleen.

Na aanleiding hiervan lui die uitspraak as volg:

"Die Hof is geregig om sy bevinding te baseer op die getuienis van 'n enkele kompetente en geloofwaardige getuie, en ons beoordeel hom as intelligent en geloofwaardig. Ons is van mening dat die geleentheid om die toneel waar te neem, ook gunstig was en daar is niks onder ons aandag gebring wat aandui dat hy bevooroordeel^e is of 'n bybedoeling kon hê nie. Comet is deur die Hof teruggeroep en weer deurtastend ondervra oor sy identifikasie van Nos. 4, 5, 6 en 7. Op grond van sy gedrag en die wyse waarop hy geantwoord het, meen ons dat hy 'n normaal intelligente en onbevooroordeelde getuie is."

Die Hof het dus die waarskuwing in Rex versus Mokoena 1932 O.P.D. 79 soos bevestig deur die Appellhof in Rex versus Mokoena 1956 (3) S.A. 81 in gedagte gehou. Mnr. Muller vir die appellant het ~~hier, met verwysing op~~ die bevinding gebaseer op ~~verhoor~~, die getuienis van Comet aangeval, o.a. op grond van sy bewering dat die appellant die oorledene aan die linkerkant van sy kop geslaan het.

Die verhoorhof behandel hierdie aanval in sy

/uitspraak.....5.

uitspraak in die volgende woorde:-

„Ons het dit" (die aanval) „noukeurig oorweeg en glo dat Comet wel gesien het dat oorledene 'n hou van No. 2 ontvang het en toe onmiddelik neergeval het. Ons neem aan, soos Comet sê, dat die oorledene daar bly lê het. Ons is van oordeel dat Comet 'n fout begaan het toe hy gesê het dat die hou aan die linkerkant geslaan is. Die Hof is geregtig om 'n getuie te glo in sommige aspekte van sy getuienis, en in ander opsigte aan te neem dat hy 'n vergissing begaan het. Ons is van mening dat die plek waar 'n hou val, alleen binne 'n breukdeel van 'n sekonde waargeneem kan word en dat dit nie verrassend is as die waarnemer later onseker is oor die plek nie. Ons doen hierdie bevinding omdat ons oortuig is dat die oorledene wel in die loop van die stormloop deur die groep Pondo's sy noodlottige besering gekry het. Comet het No.2 gesien met 'n ysterpyp in sy hand en het ook gesien dat hy 'n hou slaan teen die kop van die oorledene. Hy het gesien dat die oorledene onmiddellik neerval en bly lê. Ons het gevolglik geen redelike twyfel dat No. 2 wel die dodelike hou toegedien het nie. In hierdie verband let ons ook daarop dat No. 2

'n valse verklaring gegee het van hoe die oorledene die noodlottige wond gekry het. Dit is 'n valse verduideliking wat teen hom in aanmerking geneem kan word. Hy het ook 'n motief gehad om hom te wreek op die oorledene."

Na my mening het die Hof a quo hierdie kritiek op die getuienis van Comet 'n bietjie te dig opsy gestoot.

Comet is herhaalde male, beide in hoofverhoor asook in kruisverhoor, op hierdie punt ondervra.

Hy het die eerstemaal met sy vinger aangewys dat die hou aan die linkerkant geval het. In kruisverhoor het hy die trefplek aan die linkerkant van die kop bevestig.

In ondervraging deur een van die assessore het Comet weer bevestig dat die hou aan die linkerkant was; en, ten slotte, toe dit aan hom duidelik gemaak is dat die skedelbreuk aan die regterkant was, was sy antwoord: "Ek weet nie. Hy het hom aan die linkerkant geslaan, ek is baie seker daarvan."

~~Na my oordeel het die Hof a quo in hierdie verklaring van opbeveling te oordeel die appellant valse getuigenis gegee het van hoe die noodlottige wond gekry het, en te oordeel dat hy 'n motief gehad het om die oorledene te wreek.~~

~~rande. Hierdie is te doen gebou. Hier is te bekend dat
 die appèlants hier oontbeere gegewe is, maar kan ge
 gebruke word om te sien dat dies is. Hier is te
 geval het nie.~~

Op hierdie punt is dit ~~aan~~ nodig om na te gaan welke geleentheid Comet gehad het om die toneel noukeurig waar te neem.

Die getuienis laat hierdie punt taamlik onseker. Hier sou 'n behoorlike plan of skets wat die punte van belang aanwys van groot hulp gewees het.

Ons ondervinding is dat in baie gevalle die polisie se oordeel inverband met die wenslikheid van die verskaffing van planne gebrekkig is. Planne of sketse met 'n sleutel wat die verskillende punte en distansies aandui word dikwels ^{onnodiglik} ~~nodig~~ in strafsake ingedien. In sulke gevalle is hulle van hoegenaamd geen hulp ^{nie} ~~Waar~~ ^{er} die moontlikheid of geleentheid om 'n toneel en die toedrag van sake noukeurig waar te kon neem in die gedrang is, is 'n behoorlike kaart of skets gewoonlik van die grootste hulp en bykans onontbeerlik om 'n juiste begrip te kry.

Die polisie het op die stoep van die kampongkantoor gesit. Die kantoor was naby die hek.

Daar was goeie lig buite. Comet het aangedui dat hy omtrent 5 treë van die oorledene tydens die aanval was. In sy uitspraak sê die Hof a quo dat Comet die „toneel deur die venster gesien het.” Daar is niks in die getuienis om hierdie bevinding te staaf nie.

Comet het gesê dat hy in sy kamer No. 38 was, en toe hy die gesing hoor is hy na buite. Hy is klerk in die kampongkantoor. Of No. 38 sy slaapkamer of sy kantoor-kamer is, is nie duidelik nie. En as hy na buite is, hoe het hy dan deur 'n Venster gekyk?

Ons weet ook nie hoe die polisie op die stoep gesit het nie; nog Comet se posisie teenoor die polisie in die algemeen en die oorledene in die besonder. ~~XX~~. Was daar 'n dak oor die stoep? Waar was die ligte? Was enige gedeelte van die stoep of enige van die polisie miskien in 'n skaduwee?

Al hierdie punte moes in die getuienis verduidelik gewees het, en behoort op 'n behoorlike kaart met sleutel aangedui te gewees het.

Comet sê die hou was aan die linkerkant. Daar was 'n kneuswond aan die linkerkant van die oorledene se kop. Comet se getuienis dat hy seker is dat die Appellant net een hou op die linkerkant gegee het vind dus staving in die mediese getuienis.

.....
/Comet.....9.

Comet sê egter verder dat Nos. 1 en 7 beskuldigdes ook die oorledene geslaan het nadat hy geval het. Ek gee uittreksels uit sy getuienis:

„Hy" (No. 7) „het geslaan, toe die oorledene val kom hy daar en slaan hom. Daar was baie maar No. 7 was die laaste om te slaan. Hy het die poliesman geslaan wat nou dood is."

Vraag: „Waar slaan hy hom, op sy lyf of waar?"

„Ek sien hulle slaan; ek kan nie sê waar nie."

Vraag: „Het jy enige ander mense daar gesien slaan wat jy herken het?"

„Nos. 2, 1 en 7."

Vraag: „En No. 2 het net een hou op die linkerkant van die voorkop geslaan?"

„Ja hy het net een hou geslaan."

Vraag: „En jy weet nie hoeveel van die ander mense het miskien ook vir die oorledene geslaan?"

„Ek kan nie sê nie."

Mnr. Muller het verder betoog dat Comet se getuienis omtrent die wapens wat die appellant gedra het, en die wapen waarmee hy die oorledene geslaan het onseker en onoortuigend is.

Toe dit aan hom gestel is dat die appellant

sou ontken dat hy die oorledene met 'n ysterpyp geslaan het was sy antwoord „Ek weet nie!“= Onder verdere Kruisverhoor na sy herroeping het hy gesê dat die appellant 'n ysterpyp en 'n kerie gehad het. En in antwoord aan een van die assessore het Comet gesê „Ek het gesien No.2 die oorledene slaan.“„Hy het die oorledene geslaan met die kerie, dit het ek mooi gesien.“

Verdere twyfel word op hierdie aangeleentheid gewerp deur die getuienis van die kroongetuie Nelson.

Hy het gesê dat Nos.1 en 2 beskuldigdes het „bonde“ gehad, d.w.s. gelaaide keries, of keries met yster vooraan.

Later het hy gesê dat Nos. 1 en 2 keries gehad het.

Om op te som skyn dit my dat die volgende punte nie bo redelike twyfel vasstaan nie.

1. Dat Comet hom vergis as hy sê dat die appellant die hou aan die linkerkant van oorledene se kop toegedien het.
2. Dat die appellant met 'n ysterpyp geslaan het of met 'n gelaaide kerie en nie met 'n gewone kerie nie.
3. Dat een van die ander aanvallers nie die dodelike hou aan die regterkant ^{van sy kop} gegee het nie.

Ek is nie tevrede dat al die vereistes in die Mokoena

sake bevredig is nie en kom tot die gevolgtrekking dat die

Kroon nie bo redelike twyfel bewys het dat die appellant vir die dodelike hou verantwoordelik was nie. Die skuldigbevinding van Moord kan dus nie gehandhaaf word nie.

Mnr. Muller het erken dat die appellant ook skuldig is aan „aanranding met die doel" soos die ander beskuldigdes, maar het 'n skuldigbevinding aan strafbare manslag beveg. Sy grond is dat die appellant nie kon voorsien of moes voorsien het dat die aanval, waaraan hy deelgeneem het, noodlottige gevolge kon hê nie.

So 'n voorsienbaarheid is egter nie nodig vir 'n skuldigbevinding aan strafbare manslag nie. Dit kan onder toepaslike omstandighede 'n skuldigbevinding van moord regverdig.

Hier het ons te doen met 'n wederregtelike beplande aanranding deur 'n groep op sekere polisiemanne. As 'n gevolg van hierdie aanval is een van laasgenoemde gedood. Al die aanvallers is dus skuldig aan strafbare manslag.

Ek verwys na die saak van Rex versus ^{Geare}~~Geare~~ and others 1952 (2) S.A. 319 te 322 waar in 'n enigsinde soortgelyke saak Appelregter SCHREINER hom as volg uitgedruk het:-

" Although it is clear that all took some part in
/assaulting.....12.

assaulting the deceased, it is not established whose blows or kicks caused his death; but the trial Court found that they acted in concert in assaulting him, and were therefore all guilty of culpable homicide.

In this connection reference should be made to the case of Rex versus Tsosane and Others, 1951 (3) S.A. 405 (0), in which HORWITZ, J., at p. 408, expressed a doubt whether, save in cases of negligence, the principle of common purpose can be applied to cases of culpable homicide. The reasoning of the learned Judge was that because the killing was ex hypothesi not intended, since it was not murder, there could be no relevant common purpose. But the learned Judge's doubt was not well-founded. The use of the word "purpose" in the expression "common purpose" may, in the field of homicide, suggest that, for common purpose to apply, the death of the deceased must have been the result aimed at. But even in murder there may be an "intentional" killing without an actual aiming at the deceased's death. (Rex v. Valachia and Another, 1945 A.D. 826; Rex v. Thibani, 1949⁽⁴⁾ S.A. 720 A.D..)

Where in murder one is dealing not with an actual desire to kill but with an intention that is "legal"

or imputed and the common purpose of several persons
 is in question, the inquiry ^{relates} _^ to their intention

to do the dangerous act, together with the contemplation of the probable or possible fatal result and the recklessness as to whether it comes to pass or not.

To have a sufficient common purpose to murder, the persons need not plan together to bring about the death, any more than the single accused must be shown to have aimed at the death before he can be found guilty of murder. So, in the case of culpable homicide it is enough, to make all responsible for the death, that there was a common purpose to do the unlawful act or acts which caused the death, without the elements of contemplation of the death and recklessness which would make them guilty of murder."

Die appèl slaag dus in die mate dat die bevinding verander ^{moet} _^ word tot „skuldig aan strafbare manslag“ ~~en die oorspronklike bevinding word.~~

Ek het reeds hierbo gesê dat al die beskuldigdes skuldig aan strafbare manslag was.

Hulle het almal wederregtelik 'n kwaai aanval op die oorledene gemaak. As hy die aanval oorleef het dan was almal skuldig aan aanranding met die doel om ernstig

te beseer. Maar omdat die aanval die dood as gevolg gehad het is almal skuldig aan strafbare manslag.

Moreel bly die misdaad dieselfde. Alleen die uitbly of intree van die gevolg gee die misdaad sy juridiese stempel.

Afgesien van vorige veroordelings, indien enige, bestaan daar dus geen rede waarom 'n swaarder straf op die appellant opgelê sal word as op die ander beskuldigdes nie. Die feit dat hy 'n gevoel van wrok teen die oorledene gekoester het, en dus 'n motief gehad het om hom aan te val was ter sake by die ondersoek van watter misdaad hy begaan het, maar is nie ter sake by bepaling van die gepaste straf nie.

Ons dra geen kennis van die vonnis wat op die ander beskuldigdes gevel is nie. Ook nie van vorige veroordelings, indien enige, wat die appellant mag hê nie. Die skuldigbevinding word verander na „skuldig aan strafbare manslag“. Die doodvonnis word vernietig en die saak word na die Verhoorregter terugverwys om vonnis opnuut te vel.

Schreiner RA }
Fagan RA. } STEM SAAM
BRINK RA. }
HALL. W. RA. }

Heinrich de Klerk

UITSpraak

HIEMSTRA, W.R.

Die beskuldigdes word aangekla van moord op 'n sekere Sazela Israel Mabaleka, na wie in die getuienis verwys is as Ngobusa.

Die moord, volgens bewering van die Kroon, het plaasgevind ongeveer 10-uur op die aand van 25 Desember 1955 in die kampong van die Babrosco-myn, distrik Klerksdorp.

'n Aansienlike gedeelte van die getuienis gaan oor identifikasie en by sluiting van die Kroon se saak het dit geblyk dat beskuldigde No.8, Panie Tibanie, nie voldoende geïdentifiseer is nie. Hy is gevolglik op dié stadium 10 ontslaan. Beskuldigdes Nos.1 tot 7 is op hulle verweer gestel.

Die feite waaroor die Kroon en die verdediging dit eens is, is dat daar op die middag van dié dag 'n poging was om Beskuldigde No.2, Solokile Lemes, in 'n sel op te sluit. Dit blyk dat daar 'n klagte teen hom ingedien is by die myn-polisie en dat hulle hom gevolglik wou opsluit. Hy was onwillig om opgesluit te word en het weerstand gebied. In die loop daarvan het Beskuldigdes No.3 en No.5 bygekom om hom te help. Die myn-polisie het ten slotte die poging 20 laat vaar om No.2 op te sluit. Hulle wou op 'n stadium ook Nos. 3 en 5 in die sel plaas omdat hulle Beskuldigde No.2 gehelp het. Daar is nie boukeurige besonderhede oor hierdie stadium nie; dit staan egter vas dat Beskuldigde No.2 en die oorledene, wat 'n myn-polisieman was, slaags geraak het. Beskuldigde No.2 het die oorledene 'n paar houe met 'n gordel waaraan 'n gespe was, toegedien. Hy self het 'n paar houe met 'n klerie van die oorledene ontvang. Wie die eerste begin het van die twee, is nie ter sake vir ons doel nie. Beskuldigde No.2 het gebloei en is na die 30 hospitaal/

hospitaal gebring. Die enigste belangrike punt wat aan hierdie tydstip verbānde is - ten minste wat Nos.2, 3 en 5 betref - is dat daar kwaal gevoelens teen die polisie moes ontstaan het. Hierdie gevoel was by Beskuldigde No.2 die sterkste en hy gee ook toe dat hy 'n wrok teen die polisie gehad het.

Nou volg daar 'n tussenstadium waarvan net Beskuldigde No.2 getuig. Hy sê toe hy teruggekom het van die hospitaal, die Indoena Samuel gelas het dat die polisie hom weer moet vang. Hy sê die oorledene het hom van voor vasgegryp en die polisieman James wou die oorledene help om Beskuldigde No.2 te arresteer. James het toe 'n hou teen hom (No.2) gemik, maar deurdat No.2 weggeduik het, het die oorledene die hou ontvang. Hy sê dat die oorledene daar neergeval het. Hy het probeer om hier te demonstreer hoe die oorledene die noodlottige hou gekry het. Ons ondervind nie die minste moeilikheid om hierdie bewering as vals te verwerp nie. Dit word ontken deur die Indoena Samuel; nie een van die ander getuies het daarvan gehoor dat die polisieman deur sy eie ~~ampgenoot~~ neergeslaan is nie en mnr. Bester, die kampongbestuurder, sê dat die oorledene die aand heeltemal onbeskadigd op die stoep voor sy kantoor plaasgeneem het saam met ander polisiemanne. Ek sal later terugkom op die kwessie hoe ver die valse verklaring van No.2 'n rol gespeel het in ons bevinding. 10 20

Dit is gerieflik om op hierdie stadium aan te dui wat die beserings is wat die oorledene opgedoen het. Die dokter sê daar was 'n kneuswond van die kopvel bo die linkeroor asook 'n klein skrapie op die voorhoof aan die linkerkant. Hy het 'n massiewe skedelbreuk aan die regterkant bo die oor gevind en dit was die oorsaak van dood. 30

Die toneel verskuif nou na die aand op die stoep van die.../

die gebou waarin die kantoor van die bestuurder is.

Dit blyk dat mnr. Bester die polisiemanne beveel het daar te sit omdat hy moeilikheid voorsien het as gevolg van die bakleiery van die middag. Moeilikheid het inderdaad ontstaan en dit word beskrywe deur twee getuies, nl. Comet en Nelson. Die algemene toneel word ook beskrywe deur die Kroongetuie Nonwewe, maar hy is nie tot hulp wat identifikasie betref nie. Comet sê dat daar 'n groep Pondos aangestap gekom het na die stoep. Soos hy hulle beskrywe het, was hulle 'n aaneengeslote groep en hy sê dat hulle in 'n ry langs mekaar **geloop, en die oorlogslied van die Pondo's gesing het.** Hulle **het eers verby die stoep geloop tot** 10
by die hek van die kampong en daar het No.1 'n fluitjie geblaas. Op hierdie teken het almal soos een man omgedraai en die polisie stormgeloop waar hulle op die stoep gesit het. Comet sê dat hy binne die gebou was, waar hy werksaam is as klerk. Hy het die toneel deur die venster gesien en hy sê dat dit heeltemal lig was — daar is 'n baie sterk elektriese lig op die plek — en hy het nie die minste moeilikheid gehad om te sien wat gebeur nie. Hy sê dat hy gesien het No.2 slaan die oorledene met 'n ysterpyp teen die kop. Die oorledene het onmiddellik op die grond geval en daar bly lê. Verder was 20
Beskuldigdes Nos.3, 4, 5 en 6 ook in die groep. Hy het egter nie gesien dat hulle aktief baklei nie. Wat No.7 betref, sê Comet dat hy met 'n stok 'n paar houe op die oorledene geslaan het waar hy op die grond gelê het.

Nelson bevestig hierdie beskrywing van die fluitjie, en die rol gespeel deur Beskuldigde No.1, en hy staaf die algemene verhaal van 'n verenigde aanval deur die groep Pondos. Hy sê dat hienewens No.1, hy ook Nos.2, 3 en 4 daar herken het. Hy het egter nie gesien wie die hou teen die kop van die oorledene geslaan het nie. Later het hy sy getuienis oor No.4 gekwalifiseer deur te sê dat hy 30
nie.../2

nie heeltemal seker is van No.4 nie.

Op hierdie stadium, voordat ek ander aspekte behandel, wil ek ingaan op die vraag wie na ons bevinding wel daar was toe die oorledene doodgeslaan is. Nos.1, 2 en 3 word dubbel geïdentifiseer deur Comet en Nelson en ons glo hulle dat hierdie drie Beskuldigdes wel daar was. Sommige van die beskuldigdes het in hul getuienis 'n paar van die ander aangedui wat ook daar was. Ons laat dit heeltemal buite rekening aangesien hulle in elk geval van 'n tydstip spreek nadat die oorledene reeds doodgeslaan was. Die enigste 10 identifikasie wat vir Nos.4, 5, 6 en 7 oorbly, is gevolglik dié van die getuie Comet alleen. Die Hof is geregtig om sy bevinding te baseer op die getuienis van 'n enkele kompetente en geloofwaardige getuie, en ons beoordeel hom as intelligent en geloofwaardig. Ons is van mening dat die geleentheid om die toneel waar te neem, ook gunstig was en daar is niks onder ons aandag gebring wat aandui dat hy bevooroordeel is of 'n bybedoeling kon hê nie. Comet is deur die Hof teruggeroep en weer deurtastend ondervra oor sy identifikasie van Nos. 4, 5, 6 en 7. Op grond van sy gedrag en die wyse 20 waarop hy geantwoord het, meen ons dat hy 'n normaal intelligente en onbevooroordeelde getuie is.

Die getuienis van Nelson en Comet oortuig ons dat al die beskuldigdes wat nog voor die Hof is, op die toneel was toe die oorledene die noodlottige hou gekry het. Die Beskuldigdes het ook getuienis onder eed afgelê en almal ontken dat hulle toe daar was. Ons verwerp hulle bewering en glo die getuienis van hierdie twee getuies.

Nelson het ons ook nie ongunstig beïndruk nie. Hy het wel 'n fout gemaak deur te sê dat Nr.3 die aand 'n lang mes 30 gehad het. Ander getuies sê — onder wie James — dat No.3 'n mes gehad het, maar net in die middag. Nelson het onder kruisondervraging erken dat hy 'n fout gemaak het deur te sê dat No.3 Beskuldigde die mes in die aand gehad..../

gehad het. Die wyse waarop hy sy getuienis gekorrigeer het oortuig ons dat dit 'n bona fide fout was en ons is nie van mening dat sy getuienis in die algemeen weens hierdie fout in twyfel getrek moet word nie.

Die volgende vraag is waaraan die beskuldigdes skuldig bevind moet word. Die leerstuk van gemeenskaplike doel moet hierby 'n rol speel. Ek is van oordeel, volgens die outoriteite, dat die volgende 'n juiste weergawe van regsbeginsel is. As twee of meer persone saamspan in 'n onderneming met 'n anwettige doel, is iedereen aanspreeklik vir wat deur die 10
andere ter bevordering van die doel gedoen word, mits hulle die moontlikheid voorsien het of moes voorsien het dat so 'n behandeling deur een of meer van die andere gepleeg sou word en hulle onverskillig is oor die vraag of die voorsiene moontlikheid intree of nie.

Ook moet beoordeel word of sommige beskuldigdes volgens hierdie beginsel aan een misdad skuldig bevind kan word en andere aan 'n ander misdad. In R.v. Hercules

1954 (3) 831 (A) word beslis dat so 'n bevinding wel moontlik

is: "It does not follow, however, as was suggested in 20
argument, that where a common purpose is established the same intent or absence of it must be imputed to all who take part in its execution. Because of the difficulty of proving a person's mental processes it will often be difficult to differentiate in this regard between joint wrongdoers....

The possibility that the intent of each individual of a number of socii criminis is not necessarily coextensive with that of his accomplices is recognised by the Roman-Dutch authorities. It is unnecessary to 30
refer to them, however, since the thought was crisply stated in Rex v. Parry 1924 A.D. 401 at p.406 as

follows /

follows:-

"The fallacy of that argument lies in the assumption that the guilt of a socius criminis who assists in the commission of a crime is necessarily dependent upon the guilt of the actual perpetrator. The true position is that though such a socius is equally guilty, his guilt results from his own act and his own state of mind. It is the existence of the criminal intent in each of those who jointly commit a crime which entails upon each a criminal responsibility. Mens rea must exist independently in both - not in the chief actor alone".

10

Ek verstaan hierdie passasie as outoriteit vir die stelling dat al die deelnemers nie noodwendig aan dieselfde misdaad skuldig bevind hoef te word nie. Die vraag is of iedereen die moontlikheid van 'n noodlottige aanranding moes voorsien het en onverskillig was of die dood intree of nie.

Voordat ek hierdie vraag behandel, nl. of al die beskuldigdes die dood voorsien het of moes voorsien het, wil ek die posisie van Beskuldigde No.2 bespreek, aangesien hy in ons mening onder 'n aparte klas val. Ek het reeds aangedui dat ons die getuienis van Comet glo, met inbegrip van sy verklaring dat No.2 die noodlottige hou toegedien het. Hier moet ingegaan word op die ernstige aanval wat deur die verdediging op Comet se getuienis gedoen is op grond van sy bewering dat die hou aan die linkerkant van die hoof van die oorledene geslaan is. Die dokter het die massiewe fraktuur aan die regterkant gevind. Dit is 'n punt wat deur die verdediging sterk beklemtoon is as 'n aanduiding dat Comet onbetroubaar is. Ons het dit noukeurig oorweeg en glo dat Comet wel gesien het dat oorledene 'n hou van No.2 ontvang het en toe onmiddellik neergeval het. Ons neem ook aan, soos Comet sê, dat

20

30

die..../

die oorledene daar bly lê het. Ons is van oordeel dat Comet 'n fout begaan het toe hy gesê het dat die hou aan die linker-kant geslaan is. Die Hof is geregtig om 'n getuie te glo in sommige aspekte van sy getuienis, en in ander opsigte aan te neem dat hy 'n vergissing begaan het. Ons is van mening dat die plek waar 'n hou val, alleen binne 'n breukdeel van 'n sekonde waargeneem kan word en dat dit nie verrassend is as die waarnemer later onseker is oor die plek nie. Ons doen hierdie bevinding omdat ons oortuig is dat die oorledene wel in die loop van die stormloop deur die groep Pondo's sy 10 noodlottige besering gekry het. Comet het No.2 gesien met 'n ysterpyp in sy hand en het ook gesien dat hy 'n hou slaan teen die kop van die oorledene. Hy het gesien dat die oorledene onmiddellik neerval en bly lê. Ons het gevolglik geen redelike twyfel dat No.2 wel die dodelike hou toegedien het nie. In hierdie verband let ons ook daarop dat No.2 'n valse verklaring gegee het van hoe die oorledene die noodlottige wond gekry het. Dit is 'n valse verduideliking wat teen hom in aanmerking geneem kan word. Hy het ook 'n motief gehad om hom te wreek op die oorledene. 20

Die slotsom is dat No.2 skuldig is aan moord, omdat volgens die aard van die besering dit nie anders as met opset toegedien kon gewees het, en in die volle bewussyn dat dit die dood kan veroorsaak. Iemand wat 'n ander met 'n ysterpyp 'n hou gee wat so 'n ernstige skedelbreuk veroorsaak, het opset om te dood.

Die ander beskuldigdes staan nie op dieselfde basis nie. Hulle was met kieres gewapen en daar is geen bewys dat hulle geweet het dat No.2 'n ysterpyp dra nie. Gevegte met kieres 30 is 'n baie gewone ding onder die Bantoes, en meestalendeels word niemand in so 'n geveg gedood nie. Ons is van mening dat dit moontlik is dat die andere nie die dood van iemand voorsien het nie. Dat hulle egter voorsien het of moes voorsien het dat iemand ernstig beseer/

beseer sou word kan nie betwyfel word nie. Nos.1, 3, 4, 5, 6 en 7 word gevolglik skuldig bevind aan aanranding met die opset om ernstig te beseer.

OP 12 SEPTEMBER 1956 - HOF HERVAT:

HIEMSTRA. W.R.

No.2 Beskuldigde, SOLOKILE LEMES, die Hof het jou skuldig bevind aan moord en die straf voorbehou om te beoordeel of daar versagtende omstandighede is. Die Hof het daaroor nagedink en vind geen versagtende omstandighede nie. Jy is wel in die middag deur die oorledene geslaan, maar jy het baie tyd gehad om jou woede te laat afkoel. Die Hof is eenparig van oordeel dat die houe wat jy van die oorledene gekry het, 'n motief vir jou daad was maar nie 'n verskoning nie.

DEUR GRIFFIER:

SOLOKILE LEMES jy is ooreenkomstig die wet skuldig bevind aan moord. Weet jy van enigiets of het jy enigiets te sê waarom die doodvonnis nou nie kragtens die wet oor jou uitgespreek ~~sal~~ word nie? — Daar is nog iets wat ek wens om te sê. Hoeveel kanse kan 'n mens kry om 'n verklaring onder eed te maak? Die getuie Comet het twee keer gepraat.

HIEMSTRA. W.R.

Dit kom nie in aanmerking nie.

V O N N I S

HIEMSTRA. W.R. - voortgaande -

Die vonnis van die Hof is dat jy teruggebring word na die plek waar jy vandaan kom en daarna verwyder word op die tyd en na die plek van teregstelling wat dit die Goewerner-generaal mag behaag om aan te dui, en dat jy daar aan die nek opgehang word tot jy dood is.

SERTIFIKAAT

Ek sertifiseer hiermee dat die voorafgaande 'n juiste verslag uitmaak van die verrigtinge deur my genotuleer.

D. T. Elliott
D.T. ELLIOTT (Mev.)

OFFISIELE SNELSKRYFSTER
TRANSVAAL PROVINSIALE AFDELING.